

*старший викладач, член Союзу Архітекторів Бородкіна І. М.,
Київський національний університет будівництва і архітектури
дизайнер одягу Бородкіна-Вігер Б. Ю.*

СИМБІОЗ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ В АРХІТЕКТУРІ ТА МОДІ

(частина I)

«Мода – це архітектура: головне питання в ній – питання пропорцій»

Коко Шанель

Будь-який курс історії мистецтв ґрунтується на тому, що кожна історична епоха об'єднує архітектурні об'єкти і предметне середовище, створені людиною та її костюм. Органічна єдність одягу, інтер'єру та екстер'єру є стильовою ознакою певного історичного періоду. В межах одного художнього стилю, що визначає естетичні ідеали людського суспільства на певному етапі історичного і культурного розвитку існують глибинні зв'язки між різними формами мистецтва.

Особливо тісним і органічним є взаємозв'язок архітектури і костюма, що знаходить відображення у єдності образного вирішення, схожості силуетних форм, закономірності пропорційного внутрішнього членування форми тощо. Не випадково в давнину одяг називали «домом для людського тіла», підкреслюючи спорідненість між двома видами творчості – архітектурою та костюмом.

Жоден вид мистецтва не може бути більш вдало співставлений з костюмом, аніж архітектура. Костюм – не є живописом, хоча, йому безперечно притаманні живописні ознаки. Тим паче – він не скульптура, хоча модельєр створює об'ємно-просторову структуру, займаючись формоутворенням. Як і в архітектурний об'єкт ми «входимо» у одяг, який обмежує наше тіло, слугуючи його захисним футляром. Не важко помітити, що і в одязі і у архітектурних формах різних часових періодів простежуються споріднені стилістичні тенденції

Архітектуру як і одяг, можна розглядати як позиції утилітарно-конструктивної, так і з художньо-стилістичної. Архітектурний об'єкт водночас являє собою втілення творчого задуму художника і споруду, у якій мешкають, працюють, відпочивають люди. У одних будівлях переважає

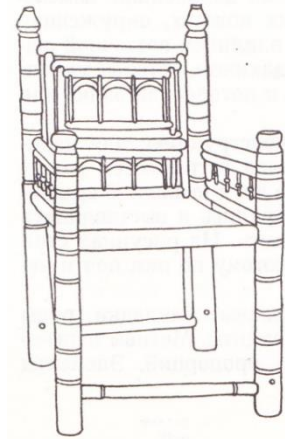
Графська фортеця в Генті

практична сторона, в інших – естетична. Так само можна розглядати і одяг: він теж виконує дві функції, захищаючи людське тіло від навколишнього середовища, а також задовольняючи людську потребу у прекрасному. Спорідненість цих видів

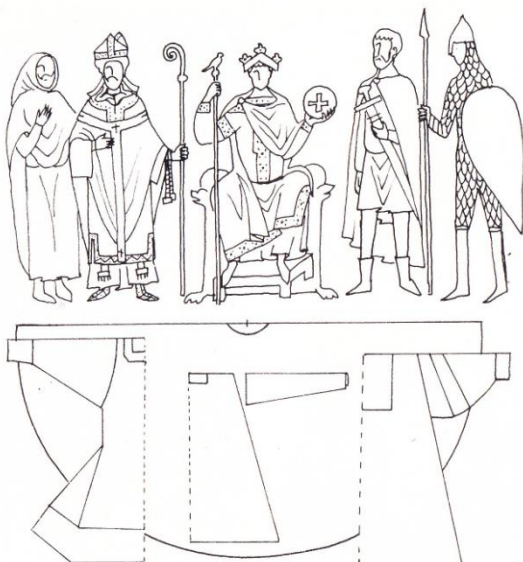
мистецтва доводить ще й той факт, що архітектура є невичерпним джерелом натхнення під час розробки і створення нового дизайну одягу .

Незважаючи на різницю в завданнях, матеріалах і масштабах, архітектура і костюм з давніх часів створюються згідно подібних законів формоутворення, уявлень про гармонію, досконалість та естетичний ідеал, що ми й пропонуємо розглянути на конкретних прикладах.

Для *романських* споруд характерне поєднання чіткого архітектурного силуету і лаконічності зовнішнього оздоблення - будівля завжди ретельно вписувалася в навколишнє природне середовище і тому виглядала особливо міцною і монументальною. Цьому сприяли масивні гладкі стіни з вузькими прорізами вікон і ступінчасто-заглибленими порталами. Основними будівлями в цей період стають храм-фортеця та замок-фортеця. Романський стиль склався в епоху феодалної роздробленості, і тому функціональне призначення романської архітектури - оборона. Девіз романського стилю: «Мій дім - моя фортеця» відповідав способу життя західноєвропейського суспільства того часу і в рівній мірі визначав як архітектурні особливості світських і культових споруд, так і принципи створення костюму.

Меблі романського періоду

Костюми романського періоду та система їх крою

Архітектура романіки не знала точного математичного розрахунку. Але товщина стін викликана не тільки конструктивними міркуваннями. Товсті стіни, вузькі вікна, вежі - всі ці стильові ознаки архітектурних споруд виконували одночасно оборонну функцію. Аналогічно створювався і одяг: за часів, коли технологія крою знаходилась у зародковій стадії, для костюма є характерною багатошаровість, як втілення спроби закрити тіло якомога щільніше від впливу зовнішніх чинників,

Нотр-Дам де Парі

Форма костюма була, близькою до трапеції, одяг - вузький у плечах і сильно розширений донизу.

Кольорова гамма - сіро-коричнева, а незначне оздоблення спостерігалось лише в дрібних деталях, як власне і у архітектурі та інтер'єрах загалом. Аскетизм у поглядах зумовлює переважання утилітарної функції у всіх видах мистецтва і їх спрощення в цей період.

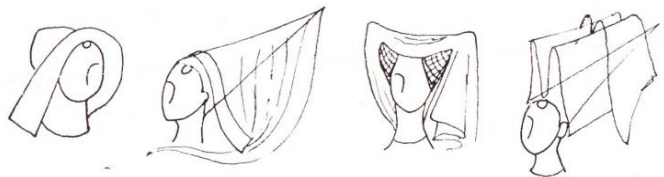
Релігійне за формою **готичне** мистецтво, чутливе до життя, природи і людини, включає в свій круг всю суму середньовічних знань, складних і суперечливих уявлень і переживань. У мрійливості і схвильованості образів готики, в патетичному зльоті духовних поривів, у невтомних пошуках її майстрів відчуваються нові віяння

Костюм готичного періоду

елементи стилю підкреслюють вертикаль, чим символізують прагнення бути ближче до Бога.

- пробудження розуму і почуттів, пристрасні прагнення до прекрасного. Саме ця підвищена натхненність готичного мистецтва стала рушійною силою для створення арок із загостреним верхом, вузьких і високих башт й колон, багато прикрашених фасадів з різьбленими деталями, вітражних стрільчастих вікон і гострокінцевих шатрових дахів. Всі

Зачіски готичного періоду

Чоловіче взуття готичного періоду

розширювалася донизу і переходила в довгий шлейф. Доповнювали цей образ гостроносе взуття і конусоподібний високий (до 70 см)

головний убір, які символізували ніщо інше, ніж вежі готичного собору. В **Епоху Ренесансу** формоутворення носить вже раціональний, планомірний характер: предмети зароджуються

Конструкція криноліну

спочатку на папері, у вигляді проектів, а потім вже за цими

Купол Собору Санта Марія дельФіоре, Флоренція

проектами виконуються в матеріалі. Якщо попередні стилі органічно розвивалися один з одного, то ренесанс, переступивши через тисячоліття, довільно обрав відправною точкою художню спадщину античності. Багато архітекторів орієнтувалися на симетрію, геометрію, пропорцію, особливий порядок складових елементів. Колони, пілястри та притолоки починають розташовуватися впорядковано. Замість несиметричних обрисів можна відзначити напівкруглі арки, куполи у формі півсфери, едикули та ніші. Архітектура Відродження починає ставати ордерною. Під час розвитку архітектури Відродження почали використовуватися нові будівельні матеріали, а будівлі зводилися з використанням нових технік.

*Меблі епохи
Відродження*

В архітектурі, живописі, скульптурі, у всьому мистці тієї епохи шукають пропорції, симетрію, гармонію. В костюмі епохи Відродження також стаються якісні зміни: урізноманітнюються кольори, силуетні форми, вдосконалюється крій одягу. Костюм починає створюватись за певними правилами і бути пропорційним. Відбувається небачений досі синтез архітектури і моди: з'являються і набувають неабиякої популярності допоміжні, майже архітектурні, конструкції для костюма – корсети і криноліни.

Собор святого Петра в Римі

напруженість, динамічність образів, афектація, прагнення до величчя і пишності, до поєднання реальності та ілюзії, до злиття мистецтв (міські та палацово-паркові ансамблі, опери, культова музика, ораторія), і одночасно - тенденція до автономії окремих жанрів. Архітектура бароко слугувала утвердженню ідей католицизму і абсолютизму, але в ній знайшли відображення прогресивні тенденції, які виявилися в плануванні міст, площ,

Епоху **бароко** прийнято вважати початком тріумфального ходу «західної цивілізації», до того ж саме в цей час за Францією закріплюється статус законодавиці моди. Бароко, схильне до урочистого «величного стилю», в той же час відобразило прогресивні уявлення про складність, різноманітність і мінливість світу.

Для стилю властиві контрастність,

Собор святого Петра в Римі, інтер'єр

Костюми епохи бароко

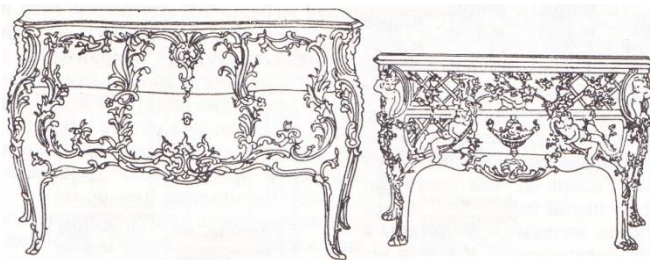
будинків, розрахованих на маси народу.

Дійсно, основоположною рисою бароко можна вважати його прагнення до синтезу мистецтв, об'єднання в один ансамбль архітектури, скульптури, живопису, декоративного мистецтва та одягу. Від архітектури, якій була притаманна показна розкіш у вигляді химерних складних криволінійних форм, надмірної кількості оздоблення, ліпнини, фресок і насичених кольорів (пурпуровий, смарагдовий, сапфіровий, золотий), не відставав і костюм. У костюмах, так само, як і у розкішних інтер'єрах використовуються сукно і оксамит. Розмаїття речей жіночого і чоловічого гардероба в епоху бароко

продовжує зростати, переважають розпашні і драпіровані види одягу. Бароко звело в культ мереживо. Воно використовується не тільки на комірах і манжетах, але і фартухах, головних уборах, панчохах і взутті. Драпіровки і мереживо виступають стилізованою ліпниною і декором на базовій архітектурній формі костюма, що досягалася за допомогою корсетів і пишних нижніх спідниць

Китайський палац, Росія

Меблі епохи рококо

Як можемо пересвідчитись, одяг даного періоду претендує на самостійний витвір мистецтва.

Стиль **рококо** був продовженням стилю бароко, або, точніше сказати, його

видозміною, що відповідала

манірному і вигадливому характеру епохи. Він не вніс в архітектуру ніяких нових конструктивних елементів, але користувався старими, не обмежуючи себе при їх вживанні ніякими традиціями і маючи на меті, головним чином, досягнення декоративної ефектності.

Відкинувши холодну парадність, важку і нудну пихатість мистецтва часів Людовика XIV і італійського бароко, архітектура рококо прагне бути легкою,

Жіноче взуття епохи рококо

привітною, грайливою незважаючи ні на що. Вона не дбає ні про органічне поєднання і розподіл частин споруди, ні про доцільність їх форм, а розпоряджається ними з цілковитим свавіллям, що доходить до капризу, уникає строгої симетричності, без кінця варіює розчленування і орнаментальні деталі та не скупиться марнувати останні. У творах цієї архітектури прямі лінії і плоскі поверхні майже зникають або, принаймні, замасковуються фігурним оздобленням. Однак, варто відзначити, що цей стиль більше вплинув на внутрішнє оздоблення інтер'єрів ніж на зовнішній вигляд споруд.

Костюм епохи рококо

Епоха регентства, як ще називають рококо, наклала свій відбиток і на костюм: він став більш легковажним. Популярним стає шовк брокатель з витканими золотими та срібними квітами, а також бавовняні тканини з набивним малюнком з букетів і кошиків з квітами. Подібний орнамент був на піку популярності як в одязі, так і у оформленні інтер'єрів. Так само, як і в інтер'єрах прикраси без міри використовуються у костюмі: вишивка, стрічки, мереживо, перли, дорогоцінне каміння і метали, броші, гудзики

та ін. Прикрашають все: білизну, одяг, аксесуари, взуття, зачіску. Остання, доречі, в цей період зазнає разючих змін: в хід ідуть гребні, каркаси, перуки, фрукти, квіти, а також безліч зовсім несподіваних предметів. Таким чином на своїй голові відчайдушні модниці будують кораблі, вази з квітами, башти та інші архітектурні об'єкти.

Зачіски епохи рококо

Література:

1. <http://www.costumehistory.ru/>
2. Кубалова Л. Das grobe Bilderlexicon der Mode. –1981.
3. Кес Д. Стили мебели. - Б. – 1981.
4. Виппер Б. Р. Борьба течений в итальянском искусстве XVI века. - М.- 1956
5. AdinaNanuArta. Stil. Costum. – 1976.